

984

14-192

KÖZPONTI LAP.

Havi közlemények
a magyarországi irgalmasnővérek
számára.

IV. évfolyam. 1917. január. 1. szám.

M. N. MUSEUM KÖNYVTÁRA
Hírlapkönyvtári
II. növedéknapló
1033/68. sz.

Budapest.

Az irgalmasnővérek kiadása. I., Ménesi-ut 27.

KÖZPONTI LAP

Havi közlemények
a magyarországi irgalmasnővérek
számára

1917

IV. évfolyam

Budapest
Az irgalmasnővérek kiadása
I. Ménesi út 27.

Tartalomjegyzék.

	oldal
Alkalmi gondolatok.	
Visszapillantás	1
Vértanui szellem	33
Mit kíván tőlem isteni Jegyesem?	65
Áprilisi hangulat a lélekben	97
Az anyai palást	129
Jézus Szíve iskolája	161
Egy váratlan konferencia	209
Uram, jó nekünk itt lennünk	242
Októberi rózsák	305
Segítsünk szenvedő testvéreinket!	337
Nővérem, ki vagy?	377
Gyakorlati értekezések.	
A házi lelkész	6
A gyónási titokról	37
Öregek — fiatalok	102
Amikor nehéz engedelmeskedni	307, 340, 380
A „Szeretet” szózata	369
Arany szavak.	
Az imádság haszna	12
Mindent tudni és mindent tenni	53
Józseffel Máriához	68
Szent Józsefről	85
Vértanuság	101
Mária, mint közbenjárónk	134
Jó elhatározás	149
Lelkiáldozás	165
Alázat	172
Természet	302
Szegénység	303
Hivatásszeretet	303
Örvendezz a szenvedésekben	303
Szentségek	304
Nevelés-oktatás.	
Milyen legyen és ne is legyen a tanító	13
Rajz a kisdédóvóban	14
Háborús vonatkozások a földrajz tanításban	42, 77, 109

	oldal
Néhány komoly szó tanítónővéreinkhez	73
Tanítási vázlat: A főnévképzés	86
Tanít. vázlat: Egész mondattal kifejezett alany.	115
Hozzászólás a „Főnévképzés“ tanítási vázlatához.	119
Hogyan tanulmányozom tanítványaim egyéniségét?	135
Pedagógiai folyóiratok	138
Földrajzi tanfolyam: Az Olt vidéke, 142, 171, 221, 257, 295	
Gondolatok a fogalmazás tanításáról	166, 216
Tanítási vázlat: Az én javaim	219
Tanítónővéreinkhez	249
Viseld gondját	288
Az osztatlan népiskola munkája	291
Tanítási vázlat: A hangsúly és szórend	320
Hittani tanfolyam: Az angyalokról	350, 390

Különböző munkakörök.

A virrasztásról	69
Valami a harmóniumról	173, 226, 265, 297

A szeretet igazi leányai.

Hivatásszeretet	16
Hűség az imában	17
A kornett	49
Erős hivatás	50
Egyszerűség	51
Küzdelem a szent hivatásért	120
Az anyaház iránt való szeretet	121
A szent szabály szeretete	122

Társulati tudósítások.

Mi van Csíksomlyón?	23
Ismét a Csodás-érem!	51
Nagyontisztelendő anyánk betegsége	54
Koronázási örömek a szeretet leányai között	54
Rendkívüli gyógyuális tiszt. Le Gras anyánk közbenjárására	89
Újabb megpróbáltatások a csíksomlyói árvaházban	150
Zdešar lazarista tisztelendő úr kiszabadulása	177
A lenyugvó nap arany sugarai sz. Vince kertjében	177
Benjamin testvére	181, 233

	oldal
Gyöngyösi kedves nővéreinkről	186
A szeretet. Alkalmi előadás	195
Tartományunk gyásza	241
Grötschl János misszióspap utolsó napjai	273
Királyunk öfelsége és az irgalmasnővérek	322
Benjamin visszatérése	326, 363

Elhunyt nővéreink.

Sundl Cecília Martina nővér	18
Farkas Júlia Klarissza nővér	19
Turnacker Margit Gordiana nővér	21
Lanner Júlia Szalézia nővér	91
Hatzenbichler Ilona Perpétua nővér	123
Filó Borbála Karitás nővér	124
Cep Ilona Márta nővér	126
Fellinger Franciska Hildegárd nővér	146
Handlos Katalin Viktória nővér	148
Gubucz Mária Krisztina nővér	229
Benedíkovics Borbála Cölesztin nővér	231
Pitas Hedvig Abília nővér	267
Gugler Erzsébet Lucina nővér	269
Schuhmann Ágnes Kornélia nővér	359
A szeretet hőse: Zaurál Mária Natália nővér	282, 315, 345

Az életből.

Hogyan készüljünk az előadásokra	261
Mikor olvassunk	354

Kérdések — Feleletek.

A kölesönös tisztelet- és alázatos engedelmességről	56
Gyónás a házon kívül	93
Alázattal kérem	94
Szokás-e a kézesók?	206

Levelek .

Pompás gondolat!	47
Fiatalos öregek	192
Háborús ínség és nyomor	236
Megboldogult Grötschl úr emlékezete	394

Hasznos tudnivaló.

A hagyma gyógyító hatása	58
Mézeskalács készítése	156
Elszózott sonka megjavítása	157
A szappanfőzésnek kitűnő módja	194
Uborkasaláta eltevése télire	194
Aszaljunk gyümölcsöt!	299
Aszaljunk zöldséget!	332

Az én naplóm.

Az iskolaév végén	60
A kirándulás	270

Szünórák.

Akiket betegségük vezet Istenhez	31
Követválasztás	63
Söprésnél	63
Földrajz órán	63
Eredeti igazolvány	95
Kiló vagy kilóg?	127
A százalék fogalma	127
A háromszög	128
A tízhónapos ministráns	157
Levél az intézetből	159
A kornetról	159
Kenyérsütés	206
Hittanórán	207
Természettudomány kicsiben	208
Rekvirálás	239
Kis belépési kaland	239
A rituálé	240
Az óvodából	272
Kis emberek fonákságai	334
Gondolrásbeli szeleburdiságok	335
A kaposvári püspök	336
Mély részvét	368

Levélszekrény.

A Szív-újság olvasása. — Zaj az ebédlőben. — Dacos bánásmód. — Négergyermek	32
Tartózkodás az iskolában. — Missziósnaptárok. — Újság olvasás	64
Előkészület a nagy napokra. — Kivihetik-e a Közp. Lapot? — Mosakodás puszta kézzel. — Olvasmányok az ebédlőben	96
Mellverés es keresztvetés egyes imáknál. — Immaculata képek	128
Alom-elem kénzök alkalmazása	160
Legyek elűzése	208
A hat Miatyánk. — A rózsafűzér-ima megszakítása	304
Padlócsókolás olvasás után. — Kézfogás férflakkal	336

KÖZPONTI LAP.

Havi közlemények
a magyarországi irgalmasnővérek számára.

IV. ÉVFOLYAM. 1917. 1. SZÁM.

TARTALOM: Visszapillantás. — A házi lelkész. — Milyen legyen és ne is legyen a tanító? — Rajz a kisdédóvóban. — A szeretet igazi leányai: Hivatásszeretet. Hűség az imában. — Elhunyt nővéreink. — Mi van Csiksomlyón? — Szünórák. — Levélszekrény.

Visszapillantás.

A vérben született 1916. év leáldozott. Vértetűkkel örököltette meg emlékét nemcsak a világtörténet szürke lapjain, hanem az egyedek: az édes anyák, apák és gyermekek lelkében is. Amít mi átéltünk, azt a jövő nemzedék részvételben éli majd át. S miért vannak oly mély nyomai a lefolyt évnék? Az elesettekről és egyéb elhunytakról szóló évi statisztika (kimutatás), a menekültek siralmas panaszai, a gyászoló ezrek zokogása eléggé megmagyarázzák. Veszteség vérben és erőben, óriási károsodás anyagiakban. A fizikai életnek e borzalmas pusztulását látva, önkénytelenül a másik, a tökéletesebb élet jut eszünkbe. Nincsenek-e veszteségeink, nincs-e okunk nekünk is fájdalmas visszapillantásra?

Egy Euphemion nevű, jól nevelt, de gögös ifjú az év utolsó napján komolyan elgondolkodott a lefolyt éven. Sétája közben elfáradván, egy lombos fa árnyékában pihent meg és álomba szenderült.

Különös álma volt. Órszelleme egy nagy terembe vezetete, ahol vaskos kötetek heverték az asztalon. „Mi-

re való ez a sok könyv?“ — kérdezte az ifjú. „Ezen könyvekbe jegyzi fel kinek-kinek nemtője azon tetteit, melyek szerint halála után megítéltetik“ — volt a válasz. „Egyik lapon a jó-, a másikon a gonosztettek vannak följegyezve. Minden év végén összegezzük és lezárjuk a könyveket.“

Az ifjú ezek után méginkább érdeklődött s kíváncsian kérdezte, vajjon az ő könyve is itt van-e, s ha igen, megnézhetné-e? „Ha kívánod, megmutathatom — volt a válasz, — de meg akarod-e gyilkolni nyugalmadat?“ — „Én, nyugalمامat meggyilkolni! — ismételte az ifjú a csodálkozás hangján — emiatt éppen nem aggódom. Ma, az év utolsó napján, latra vettem minden ténykedésemet. Lelkem és szívem körüli örökösödésemmel meg vagyok elégedve. Számításaim szerint teljesítettem kötelességemet és semmi bűnös tette sem emlékezem. Nyisd fel tehát a könyvet!“ — „Akarod?“ — „Akarom!“

A nemtő az ifjú elé tette a könyvet. Ez mohó kíváncsisággal üti fel a jó cselekedetek oldalát. A lap csak félig volt beírva. Fordít, s leírhatatlan lett öröme, mert a roszettek oldalát egészen tisztán látta.

Szinte megneheztelt őrszellemére, hogy nyugtalaná akarta őt tenni. „Látod, mily szigorú bírása vagyok önmagamnak, s mily igazságos voltam önmagam megítélésében?“ — „Az igaz, hogy ment vagy a gonosztettekől, de ne örülj korán.“ — S az őrszellem egy új oldalt mutatott az ifjúnak ezen címmel: „*Elmulasztott jócselekedetek.*“

Az ifjú sápadtan nézi a sűrűn beírt lapot, melyen minden elmulasztott jócselekedet fel volt jegyezve, amit végrehajthatott volna, ha restség vagy egyéb akadály vissza nem tartja. Az ifjú azonnal elhagyta a termet és így gondolkodott: „Utolsó napja az esztendőnek! fáj-

dalmasabban nézném búcsusugaraidat, ha őrszellemem előbb mutatja e könyvet. De te, pirosló hajnala az új évnek! ébressz engem új feltételekre; hogy ha majd az alkony bíborában gyönyörködhetem ismét, az „Elmulasztott jótettek“ lapját hófehéren láthassam.“

E kis példázat tanulságos és üdvös gondolatokat és elhatározásokat válthat ki lelkünkben.

Az új év kezdetén pillantsunk csak be életkönyvünkbe. Talán az ifjúhoz hasonló boldog megnyugvással és azzal a tudattal tesszük, hogy Isten kegyelméből különös rosszat nem tettünk. Az meg kész igazság, hogy az irgalmasnővér minden mozdulata jócselekedet. „Legyen áldott az Úr!“ — mondjuk szent Vince atyánkkal, ha életkönyvünk ezen két rovata rendben van. Ámde a lelkiismeret vizsgálatának egyik fontos tárgya a *jónak elmulasztása*, s ez a mi életkönyvünk harmadik rovata. Vajjon mi tölti ki? Pillantsunk csak bele!

A *közös lelkigyakorlatok elmulasztása*; még pedig az elmélkedés, lelkiismeretvizsgálat, szünóra (recreatio), a kétórai olvasás x-szer. Nem tiltakozunk-e ez ellen, szent szabályunk azon pontjára hivatkozva, hogy hivatási teendőink kívánták ezen mulasztásainkat, s ez nem mehet hiba számba, mert Istent Istenért hagyjuk el. Ne is ezek okozzanak aggályokat, hanem *midőn a szeretet ürügye alatt könnyelműen, gondatlanságból, nemtörődömségből vagy külső foglalkozásainkhoz való ragaszkodásból* maradunk el egyik vagy másik közös gyakorlatról. Hogy mekkora veszteséggel jár a közösből való kikapcsolódás, azt szent Tamás apostol esetéből ítélhetjük meg, aki bizonyára nem a legfontosabb okokból maradt el apostoltársaitól. Elmaradásának két keserű következménye volt: 1. nem láthatta a feltámadt Üdvözítőt és 2. hitében megfogyatkozott. Nem fosztottuk-e meg magunkat is már sok hasonló kegyelemtől?

Új adat a „Mulasztások“ rovatában: az *őszinteség hiánya*. Mekkora veszteség, mily érzékeny megkárosodás! már itt e földön is érzem következményeit. A lelki békét úgy képzeljük és érezzük, mint azt az édes, gondnélküli nyugalmat, melyet a gyermek érez, midőn édes anyja szíven pihen: a lelki béke hiánya tehát a legjobb szívről szakít le, s a távolság és messzeség érzete nyugtalanít. Az őszinte jellem nyeresége a lelki béke, a zárt lélek pedig a nyugtalanság. Hány kedves nővérünk lelkéről s egyben arcáról tűnnék el a nyugtalanság sötét felhője, ha őszinteség dolgában nem volnának mulasztásai.

Az alkalom nem hiányzik ehhez. Volt-e valaha anynyi alkalmunk drága elüljáróinkkal érintkezni, mint éppen napjainkban? Mint a jó Pásztor, ők is fáradhatatlanul jönnek utánunk, és csakis azért, hogy leeresztendő jósággal meghallgassák ügyünket-bajunkat, kérésünket, vágyainkat, mintha egyéb dolguk nem is volna. Az őszinte lelkületű nővér meg is kapja a szomjazott tanácsot, erősítést és egyéb segítséget, míg a zárt lélek — éppen ezen tulajdonságánál fogva — nem élvezi azon kegyelmeket, melyeket drága elüljáróink által szán nekünk a jó Isten. Nem megsiratni való veszteség-e ez?

Milyen mulasztásról ad még kimutatást életkönyvünk? Hosszadalmas volna a felsorolása, azért csak egy pontot lássunk még: *Munka, jószándék és öröm nélkül*. Lehetséges ez? Hiszen az irgalmasnővér élete csupa Isten-szolgálat, hogyan jöhet tehát munkája hiba-számba? Igen, az Úr szolgálói vagyunk, de minthogy szemünkkel nem látjuk őt, tetteinkben azért sokszor nem az ő tetszését keressük. Megfeledekezünk továbbá arról az örökké tartó jutalomról, mely a kötelesség jutalmaként fog kialakulni, s azért az emberek hitvány elismerésének még ölcsőbb béreért fáradunk, izzadunk.

Pedig szent Ágoston gyönyörűen sorolja fel, hogy mi mindent érdemes tenni Krisztusért. „Támadjanak rám a gonoszlelkek, gyötörjenek a kisértések, törje meg testemet a bőjt, szorítsák testemet vezeklő ruháim, nyomjanak a munka terhei, szárítsanak ki a virrasztások; szórjon reám szitkokat, ne hagyjon békét bárki is; hajlítson meg a hideg, a meleg égessen; lelkem hánykódjék nyugtalanul, elmémet eméssze gond, mellem láztól égjen, gyomrom nehezdedjék el, arcom sápadjon el, gyöngüljek el egészen, fogyatkozzék el életem a fájdalomban és esztendőim muljanak nyögésekben — azért más dicsőségét mégsem keresem.“

A másik tökéletlensége munkáinknak az öröm hiánya. Azok a kicsiny és nagy örömek, melyek akkor fakadnak munkáink nyomában, ha a legkisebbnek látzó dolgainkat is egész lélekkel, odaadással végezzük. Így nemcsak a saját életünk kicsiny kertjében, de másokéban is az örömnök életképes magvait plántálnók, gyümölcsseit pedig két életen át élvezhetnők.

Lelki statisztikánk szomorú adatai azonban ne csüggyesszenek. Azzal az eleven erővel, munkakedvvel, mellyel napjainkban a szegény menekültek dolgoznak feldúlt vagy rombadúlt otthonuk felépítésén, lássunk mi is nem kevésbé jelentős munkánkhoz: mulasztásaink törlesztéséhez. Az isteni Hitelező, aki kegyelmesen új évet, időt hitelez nekünk, adjon sok-sok alkalmat és még több kegyelmet annak kihasználásához.

Az őszinte remény erényében nem lehet túlzásba esni, mert az Isten jóságán és Krisztus urunk érdemein alapulván, sohasem lehet felette nagy.

(Szent Vince.)

A házi lelkész.

Egyik misszióspap beszélt egyszer egy főtisztelendő úrral, ki a kedves nővérek egyik intézetében házi lelkész volt és a kedves nővérekre nagyon, de nagyon panaszkodott. A misszionárius védelmezte őket, amennyire csak tudta, de bizony nem sok eredménnyel. Végre, hogy ennek a kellemetlen beszélgetésnek véget vessen, azt mondotta: „Édes főtisztelendő uram, úgy látom, hogy a mi beszélgetésünk hiábavaló; én úgysem tudnám eldönteni a dolgot, mert beszélnem kellene a másik féllel is, azt meg nem teszem, mert semmi közöm hozzá. Én csak azon csodálkozom, és azt akarom öntől is kérdezni, honnan van az, hogy egyes főtisztelendő urak annyira meg vannak velök elégedve, úgy becsülik őket, boldogok és szerencsések, hogy náluk működhetnek; másoknak viszont — mint önnek is — annyi bajuk van velök, annyira panaszkodnak rájuk?” Ezzel a misszióspap arra akarta rávezetni a főtisztelendő urat, hogy esetleg a pap maga is lehet ennek az oka. De a főtiszt. úr erre is megfelelt, mondván: „Lássa, éppen az a legnagyobb baj, hogy a kedves nővérek — mint többé-kevésbé általában az apácák — nem tudnak a paphoz egyszerűen jók lenni, hanem vagy túlságosan jók, vagy nagyon is rosszak. Ha az a pap mindenben kedvükre van, akkor tejben-vajban fűrösztik, akkor a világon senkinek sincs jobb dolga nálánál. De ha a pap a maga lábán akar járni, ha nem akar mindenben engedni, akkor — nem is hinné — mily keserűvé tudják tenni a pap életét . . .” De végre, mivel szólnak is egy a vége, mégis csak sikerült valahogy kiegészíteni, és a főtisztelendő urat némiképpen megnyugtani.

A misszióspap lelkében azonban ez a beszélgetés mély nyomott hagyott. A főtisztelendő úrnak fent említett szavai sokszor vissza-visszacseengtek fülében és őszintén bevallja, hogy éppen ebből a beszélgetésből született meg benne a gondolat, hogy a kedves Központi Lapban a házi lelkészhez való jó viszonyról is írjon néhány szót.

Mivel a Központi Lap csakis a kedves nővéreknek szól, s másnak kezébe úgysem szabad jutnia, azért ennek a jó viszonynak csakis az az oldala jöhet szóba, amely a kedves nővéreket érinti. És mivel a Központi Lap oly kicsike, hogy hosszú értekezést nem bírna el, azért csak nagyon röviden és a legszükségesebbet akarja erre a jó viszonyra vonatkozólag kiemelni.

1. Mindenek előtt legyünk arról meggyőződve, hogy a házi lelkészhez való jó viszony egyike a legfontosabb házi ügyeinknek. Mert a lelkész az a híd, amelyen át mi Istennel érintkezünk, ő az a csatorna, amelyen át Isten kegyelmei lelkünkbe ömlenek; bontsd le a hídat, vágd el a csatornát, s a ház elszakad Istentől. Fontos a jó viszony az orvossal, a gondnokkal és egyéb jótéveinkkel szemben is, de sokkal fontosabb a lelkészhez való jó viszonyunk, mert ő reá van bízva lelkünk, a mi legrágább kincsünk; tőle függ — ami a házban a legszükségesebb: — a jó szellem. Becsüljük meg tehát főtisztelendő urunkat, kövessünk el mindent, hogy jól érezze magát, hogy szívesen, buzgón és lelkiismeretesen foglalkozzék lelkünkkel, mert a lelkek körül csak ilyen munkának van foganatja.

2. Tekintsük őt mindig a hit szellemében. Ha más szemmel nézem, könnyen csak az embert látom benne, esetleges jótulajdonságaival, de még inkább gyarlóságai-val, s akkor könnyen megfeledekzem arról a kimondhatatlan méltóságról, amellyel ő, mint pap, fel van ru-

házva. Akármilyen gyarló legyen is a pap, méltósága mégis oly nagy, hogy a szentek még lábuk nyomát is megcsókolták. Lám a keresztet, akármily ütött-kopott legyen is, tisztelem, mert kereszt, a megfeszített Krisztus képe. A pap nemesak képe Krisztusnak, hanem maga *második Krisztus*. Adjuk meg tehát főtisztelendő urunknak mindig a legnagyobb és legőszintébb tisztelet jeleit és óvakodjunk őt tiszteletlenséggel megbántani. Egyetlen egy ilyen nagyobb tiszteletlenség, például heves visszafordulás, szemrehányás, ajtóbecsapás sokszor úgy el tudja tőlünk fordítani a pap szívét, hogy többé nem az lesz hozzánk, mint aki eddig volt.

3. Ebből az élő hitből kifolyólag becsüljük és szeresük mindig éppen azt a főtisztelendő urat, akit a jó Isten lelkiatyánkul rendelt. Lehet, hogy az a másik szebben tud beszélni, jobb a hangja, kellemesebb a modora és megjelenése, de biztos, hogy lelkünknek egy se lesz annyira hasznára, mint az, akit Isten adott nekünk.

4. Ami magát a jó viszonyt illeti, itt a legfontosabb az, hogy úgy a papnak, mint a kedves nővéreknek jogai és kötelességei, valamint hatásköre is pontosan meg legyen határozva és körülvonalazva, hogy aztán se a nővérek ne avatkozzanak a pap dolgaiba, se pedig ne engedjék, hogy a pap az ő dolgaikba avatkozzék. A pap dolga: az isteni tiszteletek módja, rendje és ideje; a szentségek kiszolgáltatása; a betegek, gyermekek lelki-gondozása stb. stb. és minden, ami ezzel összefügg. Ezekben a pap parancsol és mi teljes engedelmességgel tartozunk neki. Ha tehát ő ezekre vonatkozólag valamit kíván, azt mindig a legnagyobb készséggel kell teljesítenünk. Nyugodjunk meg szépen abban a gondolatban, hogy a pap tudja, mit csinál; a lelki dolgokban ne okos-

kodjunk vele szemben, hanem mindenben iparkodjunk az ő szándékai és tervei szerint eljárni, és fáradozásait teljes erőnkkel támogatni. Ha olykor mégis valami kívánságunk volna e tekintetben, pl. hogy a szentmise, a gyóntatás reánk nézve kedvezőbb időben legyen, vagy más kívánságunk a betegek, gyermekekre, Máriagyermekre vonatkozólag, akkor kérjük meg nagy tisztelettel és alázattal; a legtöbbször úgy is hajolni fog kívánságunkra. Ha pedig nem teszi, akkor nyugodjunk meg az ő akaratán, mert neki olykor nagyon fontos okai lehetnek, hogy valamit így és nem másképpen akar, s mert egyáltalában mindig jobb az ilyenekben engedni, mint viszályt kezdeni.

Saját dolgainkba azonban ne engedjünk neki semminemű beavatkozást. Nem jó, sőt nagyon helytelen az, ha a pap szinte mindenben: a gazdaságban, munkakörünkben, még talán a konyhában is parancsol és intézkedik. Nem jó az, ha minden panaszunkkal hozzá futunk, őt minden bajunkba, viszályunkba belevonjuk, stb. mert ennek előbb-utóbb biztosan rossz következményei lesznek.

5. Főtisztelendő urunkkal való érintkezésünkben tartsuk meg szépen az arany középútat. Ne legyünk hozzá ridegek, — ez nem erény, — ne ijedjünk meg és ne fussunk el, ha valamelyikünket megszólítja; ne kiáltunk mindjárt tüzet, ha ő egy kedves nővérral — és pedig akármelyikkel — olykor egy-két szót vált. Hiszen nem rendőr ő a házban, hanem lelkiatyánk. Ha egy-két barátságos, kedves szót váltunk vele tisztelet, udvariasság kedvéért, abban csak nincs semmi rossz! Viszont azonban kerüljünk szigorúan minden hiúságos fecsegést, bizalmaskodást. Az már aztán nagy hiba, ha a főtisztelendő úr útja a kor vagy tanteremből a kapuig egy félórát is eltart. És ne mondjuk; én nem tehetek

róla; ha beszél, csak nem szaladok el. Ebben a nővér a hibás. Lehetetlen, hogy a főtisztelendő úr ne vegye észre, melyik nővér szól egykét szót csak barátságból, udvariasságból, és melyik hajlandó hosszabb fecsegésre is. Ebben tehát legyünk szigorúak, mert a gyakori és hosszú fecsegéseknek előbb-utóbb biztosan rossz következményei lesznek: irigység, gyanúsítás, rágalom, pletykálkodás, zavar és békétlenség, ami bizonyára nincs a jó viszony előnyére. A főtisztelendő úr legyen nálunk mindig megbecsült, megtisztelt, szeretett vendég, de sohasse legyen nálunk túlságosan otthon, még ha tíz év óta lenne is már lelkészünk.

6. Ami a hivatalos érintkezést illeti, azaz midőn nemcsak udvariasságból váltunk vele egy-két szót, hanem valami komolyabb megbeszélésünk van vele, az ilyen hivatalos érintkezésekben tartsunk rendet. A rend pedig az, hogy a hivatalos érintkezés — amennyire csak lehetséges — történjék az elüljáró nővér útján. Ha tehát egy nővérnek valami kívánsága volna, a főtisztelendő urat valamire fel akarná kérni vagy valamire figyelmeztetni, ne tárgyaljon vele egyenesen, hanem szóljon az elüljáró-nővérnek. Hasonlóképpen, ha a főtisztelendő úr akar valamit, vagy panaszkodik valamire, utasítsuk csak szépen, nagy tisztelettel a főnöknőhöz. Ó, ez megrendkívül fontos pont! Nem is hinnők, milyen könnyen és mily nagy bajok származnak abból, ha a főtisztelendő úr akármelyik nővérrel tárgyalhat. Volt eset, mikor a nővér és a főtisztelendő úr közt való tárgyalások már a püspökhöz is eljutottak és a főnöknő nem tudott erről semmit. Valóságos árusulás az a kis társulat ellen, ha valamely nővér a főtisztelendő úr segítségével akarja elérni azt, amit a rendes úton, a főnöknő által nem remél elérhetni. Ha ezt a pontot nem tartanók meg szigorúan, lehetetlen, hogy a legrövidebb időn belül

nagy bonyodalmak ne keletkezzenek a nővérek és a főtisztelendő úr közt s így a jó viszony fel ne bomoljon. Sohasse legyen köztünk és a főtisztelendő úr közt olyan valami, amiről az elüljáró nővérnek tudomása nem volna. És ha valamely nővér ez ellen hibázik, maga lássa, ha úgy a pappal, mint a főnöknővel kellemetlenségei vannak.

7. Végre, mivel mindnyájan emberek vagyunk, — és ami emberi, az már nem állandó, hanem változókéony, — sokszor a legjobb akarat mellett is megtörténik, hogy ezt a jó viszonyt valami megzavarja. Amint az ég fejként fölött nem lehet mindig derűs, hanem olykor beborul, úgy az emberekhez való vonatkozásaink is mindig bizonyos változásoknak vannak kitéve. A gonoszlelek sokszor a legkisebb körülményt, félreértést is föl tudja használni, hogy ezt a jó viszonyt megbolygassa, megzavarja. Ilyenkor különösen szedjük össze minden erőnket és kövessük el mindent, hogy a megbolygatott jó viszonyt minél hamarább és minél teljesebben helyreállítsuk. Tudjuk, hogy a viszály olyan, mint a tűz; eleinte könnyen oltható, de ha elhatalmasodik és elterjed, akkor már szinte lehetetlen az oltás. Óvakodjunk tehát attól, hogy a viszályt hidegség, duzzogás és mindenféle kicsinyes fogások által ki ne élesítsük. Itt csak egy dolgot akarok kiemelni és különösen hangsúlyozni. A főtisztelendő úrral való meglegezőségeinknek vagy elégedetlenségünknek sohasse adjunk kifejezést azzal, hogy azt vele az eltartásban, különösen az étel dolgában éreztetjük. Lehetetlen, hogy a pap, aki ilyenkor amúgy is érzékeny és ingerlékeny szokott lenni, — ha még ezt is észreveszi, — a legnagyobb mértékben el ne keseredjék, és pedig teljes joggal, mert ez minden férfi előtt kicsinyes és méltatlan dolog. Inkább tartsuk őket egyszerűbben, de a már egyszer megállá-

podott szokástól ne térjünk el semmi körülmények között se. Ha szabadna valamit tanácsolnom, azt tanácsolnám, éppen az ilyen zavaros időkben tegyünk kivételt, és tartsuk főtisztelendő urunkat még jobban, és legyünk hozzá még barátságosabbak, mint rendesen.

Egyáltalában óvakodjunk a pappal ujjat húzni, mert vele szemben biztosan a rövidebbet húzzuk. Végre mégis csak nekünk kell engednünk. Ha pedig mi kerekednénk felül, akkor se nyerünk vele semmit, mert vagy enged a pap, de akkor bensőleg elkedvetlenedik, elkeseredik: — és egy megalázott, kedvetlen, elkeseredett pap ugyan mire jó? hogy tudhat lelkünk javára dolgozni? — Vagy pedig nem enged, inkább elmegy, ott hágy minket; akkor pedig kész a botrány, mert biztos, hogy semmi sem árt jó nevünknek annyira, mint az, hogy papunkkal nem tudunk megférti.

Ezek volnának tehát a legfontosabb tudnivalók házi lelkészeinkre vonatkozólag. Ezekhez még csak azt az egy intelmet fűzöm, hogy imádkozzunk is főtisztelendő urainkért. Valaki azt mondta, hogy Isten legnagyobb ajándéka a jó pap, és Isten legnagyobb büntetése, ha valamely plébániának rossz papot ad. Azért rendelte az Egyház a kántorbőjtöket, hogy a jó Istentől jó papokat kérjünk. Imádkozzunk tehát, hogy Isten mindig jó papot adjon házunknak; a magunk számára pedig kérjük a kegyelmet, hogy őt megbecsüljük s vele mindig a legjobb viszonyban éljünk.

Az imádság haszna.

Rosszul számítanak és gazdálkodnak, kik sok munkájuk miatt, voltaképen munkáik sikere végett időkímélésből, nem találnak időt az imádságra. Néhány percig tartó, buzgó ima tetemesen csökkenti munkánk időtartamát, munkásságra buzdít, kitartásunkat edzi és munkánk eredményének záloga. Kiséreljük meg!

MILYEN LEGYEN ÉS NE IS LEGYEN A TANÍTÓ.

(Zenner B. után németből szabadon.)

A tanító olyan legyen, mint a jó óra: megbízható; ne is legyen olyan, mint a jó óra, mely minden félórában üt.

A tanító legyen olyan, mint a *vegyes vonat*: továbbítsa a gyöngéket s a szegényeket is; de ne is legyen olyan, mint a *vegyes vonat*, mely minden állomáson megkésik.

A tanító legyen olyan, mint a *jegenyefenyő*: emelt fővel keresse az eget; ne is legyen olyan, mint a *jegenyefenyő*, mely mindig csak a reményt hirdeti.

A tanító legyen olyan, mint a *csiga*: lássék meg a nyoma, habár már régen távozott; ne is legyen olyan, mint a *csiga*, melynek minden haladási vágya abban áll, hogy *mászik*.

A tanító olyan legyen, mint a *hullámtorlódás*, mely a legkeményebb sziklát is megingatja; ne is legyen olyan, mint a *hullámtorlódás*: ne zúgjon, dörögjön és dühöngjön szakadatlanul.

A tanító legyen olyan, mint a *pék*, aki az anyagot alaposan meggyúrja és mindig kellő meleggel dolgozik; ne is legyen olyan, mint a *pék*: hivatásos munkájában ne tologassa ide-oda a dolgot.

A tanító legyen olyan, mint a *könyvkötő*: tekintse a könyvekkel való foglalkozást sikeres hivatalbeli munkája legjobb eszközének; de ne is legyen olyan, mint a *könyvkötő*, aki munkáját és tudását mindenkor a kirakatba helyezi.

RAJZ A KISDEDŐVÓBAN.

Kisdedővó intézeteinkben általános az a nézet, hogy a rajz csak az iskolába való, s az óvodában — mert nem kötelező, — fölösleges vele bajlódni. Aki a rajztanítást bajlódásnak minősíti, annak nincs igaza, mert semmit sem tanul a gyermek oly örömmel, mint éppen a rajzot. Ebbeli kedvtelését eléggé bizonyítja az is, hogy ha írónhoz, krétához jut, a tilalom ellenére is összefirkálja, rajzolja a falat, butort stb., csakhogy természetes ösztönét kielégíthesse.

Erről az istenadta kis tehetségcsiráról nekünk kell eltávolítani a burkot, és irányt kell adnunk a helyes fejlődésre.

Rajzoltassuk tehát kezdetben a gyermekekkel azt, amit szeret, ne korlátozzuk; rajzolja csak azt, amit akar; ezzel mutatja meg lelkivilágát, s ad kezünkbe vezérfonalat ahhoz, hogy később mit rajzoltassunk vele. Igen fontos, hogy a gyermek rajzait mindig megtekintsük, az érthetetlen dolgok iránt érdeklődjünk, kérdezzünk, mit akar rajzolni, miért rajzolja ezt vagy azt, hol látta stb.

A rajzolás nem annyira ügyes kéz, mint inkább a helyes látás dolga. Az óvodás gyermek rajza, — még az ügyesebbeké is — tökéletlen, mert szemlése sem alapos; de sokszor bámulatosan ábrázolja kezdetleges egyszerűséggel a lényeges jelenségeket. Később a lényegtelen jegyekre is kiterjed figyelme, kivált ha kis útmutatással szolgálunk neki, ha nemcsak nézni, de látni is megtanítjuk, s ha figyelmeztetjük olyanra, mi előbb elkerülte figyelmét. Elégedjünk meg azzal, ha a tárgyaknak alakját, körvonalait a legegyszerűbb módon rajzolja is le, pl. az asztalnak csak az egyik oldalát; de arra

már figyelmeztessük, ha pl. a lábak aránytalanok s vele javíttassuk ki a hibát. Rajzoltassunk emlékezetből, előrajzolás után, a gyermek elé állított mintáról, miközben folyton tanítjuk a rajzszerkesztés helyes használatára.

Röviden ez lenne a fokozat: Firkálás, a firkálásnak egy kis szabályozása, amennyiben előre megbeszéljük, hogy csak egy megjelölt határig szabad firkálni; azután emlékezet után, itt tapasztalni fogjuk, hogy görbe vonalakból álló dolgokat jobban szeret a gyermek rajzolni, mint egyeneset, pl. karika, labda, lánc, stb., — aztán minta és előrajzolás után. Itt is a görbe vonallal rajzolható tárgyak előzzék meg az egyeneset.

Hátra volna még egy pár szó a rajzeszközökről. A tapasztalat bizonyítja, hogy a papír és írón a legjobb, mert míg az írón nyoma könnyű érintésre is föltűnik, addig a palavessző nagyobb nyomást igényel, még sem oly tetszetős, és a kezét nehézkessé teszi. Azonfelül, — minthogy a gyermekek észreveszik, hogy letörölhetik, — folyton maszatolnak, nyálazott ujjakkal törölgetik a nem sikerült firkát, ami izléstelen és egészségtelen. Felhasználhatjuk azonban a palatáblát — persze ha van, különben elhasznált, s e célra előzetesen összegyűjtött iskolakönyvtáblák is jó szolgálatot tesznek, — a papírlap alá. Már t. i. nem asztalra, hanem a bal-karra fektetett szilárd alapú papíron rajzoltatunk, hogy a jobb kéz szabad mozgását a letámasztás ne korlátozza.

Ne idegenkedjünk tehát az óvodában a rajztanítástól, hisz még sokkal szórakoztatóbb és kellemesebb, mint bármely más alaki munka. És ha sok gyermeknél egyebet nem érünk is el, mint azt, hogy megtanulta az írót helyesen tartani és könnyedén kezelni, már ez is sok, s az iskola hálás lesz érte. A elemi I. osztály taní-

tójának sok ideje vész el, míg a gyermekeket kezük használatára megtanítja. Mennyire megkönnyíti a tanító munkáját az, ha legalább az óvodából kikerült gyermek kézmozdulata ügyesebb; így idejében rátérhet az írási előgyakorlatokra.

A kis rajzoló.

Fehér papír, ceruza,
Rajzogat kis Józsika
Görbe házat, ablakot,
Fácskát mellé, vagy hatot.
Katonákat, kis cicát,
Tarkafülű barikát.
Fehér papír, ceruza,
Vígán rajzol Józsika.
Eszkendőre, vagy kettőre
Híres piktor lesz belőle.

A SZERETET IGAZI LEÁNYAI.

Hivatásszeretet.

Volt egyszer egy irgalmasnővér, aki a társulatban erényeivel tündökölt. Laportalière Klementina nővérnek hívták. Mans-ban volt szolgálónővér. Olyan jámbor volt, hogy már pusztá látása is összeszedettséget, áhitatot és Isten szeretetét lehelt a lelkekbe. Amikor imádkozott, olyan volt, mint egy angyal.

Mindíg és mindenütt Isten jelenlétében járt. Keveset beszélt, és magamagáról soha. Minden jártában-kelében nyugodt, szelíd és mindig egyforma volt. Szerette az elrejtettséget, mert meg volt győződve arról, hogy semmire sem alkalmas.

Legjobban szerette a nehéz, alacsony és fárasztó

munkákat. Akárhogy akarták őt nővérei ebben megelőzni, mindig későn jöttek. Klementina nővér nagyon ügyes volt abban, hogy első legyen a munkánál, és fáradhatatlanul dolgozott. A legutolsó helyet olyan természetességgel foglalta el, mintha az csak őt illethetné meg. Ebben találta meg az Istennel való egységét, békét és lelkihasznot. Ha figyelemre sem méltatták, vagy ha elítélték, nem csodálkozott rajta s még kevésbé sértődött meg: sőt inkább áldotta Istent.

Másokhoz szíves és áldozatkész volt, de önmagáról megfélekedett. Az olyan munkák, melyektől a természet idegenkedett, a legszegényesebb dolgok, a leg-egyszerűbb táplálék, — sőt sokszor romlott ételmara-dék, — volt az övé. Érzékeit sohase elégitette ki, sohasem volt pillanatnyi nyugalma. Mennyi győzelmet aratott Jézus Krisztus ezen önmegtagadó, szelíd és alázatos lélekben!

Klementina nővérnek egyik elve ez volt: *Az Isten akarataira és tetszésére való gondolás legyen bennünk az érzékenységnek és a természet ellenkezésének sírja.*

Szent hivatását mindennél jobban szerette. Midőn egyszer rekreációban a szenthivatásról volt szó, lelket megragadó hangszúllyal mondotta: Nővéreim, kedves nővéreim! Ha valaha el akarnám hagyni szenthivatásomat, akkor inkább kössenek meg, de ne engedjenek el. Inkább haljak meg!

Hűség az imában.

Korinszki nővérnek az imádságnál nagy nehézségei voltak. A szórakozottság, kedvetlenség és szárazság miatt sokszor semmi vigasztalást sem érzett. Különösen nehezeire esett a szóbeli imádság. De azzal törekedett e nehézséget legyőzni, hogy imáit elmélkedve végezte, különösen a szentolvasót. Lehetőleg mindig térdelve vé-

gezte, és sohase feküdt le addig, míg gyermeki szeretetének ez adóját a szent Szűz iránt le nem rőtta. Isten iránti szent kötelezettségei neki mindenben a legelsőök voltak. Ez valóban hősies szeretet volt az Üdvözítő iránt.

ELHÚNYT NŐVÉREINK.

(Folytatás.)

8. Sundl Cecília Martina nővérünk, meghalt Török-szentmiklóson, 1916. május 20-án.

November havában volt 27 éve annak, hogy kedves Martina nővérünk gyengén, betegen jött hozzánk. Mindig beteges, gyomorhajos volt szegényke.

Betegségét példás türelemmel viselte, s mindenkor hálával gondolt drága jó elüljáróinkra, hogy őt betegsége dacára is megtűrték a társulatban, holott, — mint mondotta, — nem lettek volna kötelesek.

Május 13.-án saját kívánságára meggyónt, 14.-én magához vette Urunk szent testét, megkapta az utolsó kenet szentségét, példásan vádolta magát, bocsánatot kéretett drága főnökeinktől és elüljáró-nőveireinktől, külön hálát mondott a magyar tartomány nagyontisztelendő elüljáróinak és megújította szent fogadalmaikat. Majd kért minket, hogy imádkozzunk érte.

Naponkint mély áhitattal vette magához Urunk szent testét. Esperes Urunk 19.-én újból meggyóntatta, a pápai áldásban részesítette, s így megerősödvé, május 20.-án, a nyolc-órai harangszó előtt, a boldogságos szent Szűz szombatján, visszaadta szép lelkét a Teremtőnek.

9. Farkas Júlia Clarissa nővérünk, meghalt Malackán, 1916. június 12.-én.

Clarissa nővérünk Ürményben született, 1873. január 21.-én, jómódú polgári szülőktől. Már kora ifjúságában érezte az isteni szeretet hívását, s 15 éves korában, mint jelölt lépett be az irgalmas nővérek ürményi házába, ahol örömmel vették fel és különféle házimunkához osztották be.

Amennyiben pedig fiatal kora miatt a szemináriumba még nem kerülhetett, nagyontisztelendő elüljáróink az újonnan épült malackai házba helyezték, ahol mint kisegítő nagyon jól bevált az óvodában. Itt töltött el 10 hónapot, s ennek eltelté után Grazba került az ottani gyermekkórházba, ahol a tulajdonképeni próbaidőt kellett volna eltöltenie. Azonban itt nemsokára influenza kapott, melynek utókövetkezése súlyos tüdőhurut lett. A hurut mindinkább terjedt úgy, hogy e gyöngye és beteges állapota miatt a szemináriumba ismét nem lehetett őt felvenni; drága elüljáróink ezért Malackára küldték üdülni, s itt töltötte el a szeminárium kegyelemteljes idejét.

1890. február közepén visszatért ismét Grazba, ahol március 23.-án beöltöztették. Először Mihályira helyezték; itt egy iskolanővért kellett helyettesítenie. Alig néhány hónap után azonban ismét, ezáltal már harmadszor került Malackára, s ott maradt 26 éven át, tehát élete végéig; buzgón, tevékenyen, ámbár mindig beteges állapotban, dolgozott és fáradozott az Úr szőlőjében. Ezen idő alatt mindenkinek csak épülésére szolgált s főként jó példaadással nyerte meg mindazok nagyrabecsülését, kik őt ismerték.

Szeretett jó Clarissa nővérünkben a legszebb és legnemesebb tulajdonságok egyesültek: Természetes

észtehetség, tökéletes, határozott ítélőképesség, minden jóra irányuló tevékenység s nagy szerénység voltak főjellemvonásai. Isten iránt való szeretete, hitszilárdsága mély jámborságban nyilvánult meg rajta.

Egész életén át nagy hűséggel és lelkiismeretes pontossággal végezte lelkigyakorlatait, mely halálos ágyán különösen megnyugtatólag hatott reá, mert, — mint ő maga is megvallotta, — a rózsafűzérből sohasem mulasztott el még egyetlenegy Ave Mariát sem.

Mélységes hálával volt eltelve a jó Isten iránt a szent hivatás kiváló kegyelmeért, s igaz, őszinte gyermeki szeretetet tanúsított elüljáróival szemben. Nővértársai iránt is maga volt a megtestesült jóság. Az iskola fásasztó munkája mellett még a bennlakó növendékeket is ellátta; nagyon jól tudta őket a jó Isten iránt tartozó szeretetre és a szülőkkel szemben való köteles hálára serkenteni.

Betegségének utolsó négy évében úgyszólván teljesen elveszítette hangját. Mindamellett mégis megőrizte régi élénkségét, vidámságát. Sokszor szokta volt mondani: „Csak vidám kedéllyel lehet Istennek igazán szolgálni, érte dolgozni.”

Mikor végre teljesen munkaképtelenné vált, minden idejét imában elmerülve töltötte. Halálos ágyán bebizonyultak rajta szent Vince Atyánk eme szavai: „Aki életében szereti a szegényeket, annak nem kell félnie a haláltól!”

Pünkösöd másodnapján, — melyet még egészen vidáman töltött el, — este 5 óraker hirtelen súlyos légzési zavarok lepték meg; nővértársai azonnal ágyához siettek s megkezdték a haldoklók imáit; alig hogy készen lettek vele, drága nővérünk szelíden, nyugodtan, minden haláltusa nélkül adta vissza szép lelkét Teremtőjének.

Dacára annak, hogy utolsó négy évét nem töltötte már a gyermekek és szegények társaságában, emléke mégis felejthetetlen maradt, mely ravatalánál impozáns módon nyilatkozott meg. Óriási, beláthatatlan ember-tömeg állotta körül koporsóját és kísérte el utolsó útjára, a temetőbe.

Valóban, gyönyörű példa gyanánt áll előttünk megboldogult Clarissa nővérünk, ki szentül élt és szentül halt meg.

*10. Turnacker Margit Gordiana nővérünk, meghalt
Budapesten, az Erzsébet-szegényházban
1916. június 18.-án.*

Utolsó napjairól a következőképen írtak: Hosszú, 5 hónapig tartó súlyos betegsége alatt a legnagyobb megnyugvással viselte kínos szenvedéseit. Az állandó magas láz mellett mindig jókedvű volt. Március 25.-én bementek hozzá a kedves nővérek, ahol velük együtt énekelte el a fogadalmi éneket. A legnagyobb öröme telt az éneklésben; gyönyörű, tiszta hangjával ő vezette az egész énekkart, úgy, hogy sokszor kétségbe vonta az ember, hogy tüdőbeteg lehet. Az utolsó hónapban halála előtt azonban teljesen elveszítette csengő hangját, s ez olykor-olykor lehangoltta tette, mert nagyon szeretett énekelni. Jó tisztelendő nővérünk azzal vigasztalta, hogy majd énekelhet a mennyországban ismét.

Egészségi állapota május végén újból hanyatlott; ehhez járult a kedves beteg azon aggodalma, hogy ha tisztelendő nővérünk most lelkigyakorlatokra megy, ő azalatt talán már meg is hal. De csodálatos! Az utolsó-előtti napon, mielőtt elindult, egész határozottsággal jelentette ki: „Addig nem fogok meghalni, míg vissza nem jön tisztelendő nővérünk.”

Mindennap számon tartotta, mikor végződik be a retraite. Az utolsó nap már nagyon hosszúnak tetszett neki, mert többször rosszul lett, majd meg ismét erőre kapott. 15-én, midőn hazajött tisztelendő nővérünk, roppant örült neki és azt mondotta: „Csakhogy haza tetszett már jönni, most már én is meghalhatok.“ — És tényleg, péntekről szombatra virradó éjjel oly rosszul lett, hogy azt hittük, rögtön vége lesz. Szombat reggel kissé jobban lett, nyugodtan aludt, 9 óra után meglátogatta igazgató-főorvosunk, akinek fáradozásáért hálásan mondott köszönetet. A főorvost ez oly mélyen meghatotta, hogy alig tudott neki választ adni, csupán ennyit mondott: „Kedves nővér, még holnap is eljövök meglátogatni.“ — Erre kedves nővérünk alig hallhatóan ezt válaszolta: „Ó, én holnap már felmegyek az égi hazába.“ És nyomban utána elaludt, körülbelül 10—11 óráig. Ekkor egész váratlanul látogató jelentkezett: Egyik nővére volt, ki Budapesten tartózkodik. Midőn bement hozzá, a beteg felnyitotta szemeit, s így üdvözölte: „Isten veled.“ Többet nem szólt, hanem újból lecsukta szemeit. Egész nap semmit sem vett magához. Délután 4—5 óra között kérte, hogy a kedves nővérek jönnének be hozzá imádkozni. Tisztelendő nővérünk elimádkozta a haldoklók imáit, Jézus szentséges Szívének litániáját s végül az volt a kívánsága, hogy imádkozzuk el vele az esti imát is, mert ez lesz az utolsó. Még az elmélkedést is elolvastuk neki, s hálásan köszönte meg. Bocsanatot kért az összes kedves nővérektől, azután pedig aludni küldte őket.

Éjjel 11 órakor rosszul lett, kérte az orvost, hogy adna neki injectiót. Rögtön bejött az egyik doktor-kisasszony s miután munkáját elvégezte, megható módon köszönte meg fáradságát. Ez annyira meghatotta a kisasszonyt, hogy sírni kezdett. A beteg itt-ott fel nyitotta

szemeit, mosolyogva nézte a síró doktor-kisasszonyt, majd alig hallhatóan mondá: „Ugyebár szép az irgalmas nővér halála? Majd imádkozom a doktorkisasszonyért is, hogy a mennyországba jusson.“ Megjegyzendő, hogy a nevezett hölgy zsidó, s most fog áttérni a katolikus vallásra.

Közeledett az utolsó óra. Kedves betegünk fáradt volt, nehezen lélekezett. A doktorkisasszony még egy injectiót adott neki, és hangos sírás között elhagyta a betegszobát. Éjfél után félkettőre járt az óra, midőn az összes kedves nővérek ágya köré csoportosultak s míg fennhangon imádkoztunk mellette, két órakeror átröppent ártatlan lelke égi Jegyeséhez.

Legkedvesebb imája volt: „Jézusom, ne légy bírám, hanem Üdvözítőm!“

MI VAN CSÍKSOMLYÓN?

A menekülés részleteit kissé megszakítva, közöljük a súlyosan megpróbált árvaház további sorsát. A szolgáló-nővér ugyanis nov. 7.-én egyik társnőjével útnak indult, hogy a románok távozásával felszabadult otthonuknak kissé utána nézzen, a legszükségesebb kertimunkákat elvégezze és onnét egyetmást elhozzon.

Minthogy két nővérük a Sz.-István kórházban van, — az egyik, mint operált beteg, a másik kisegítésre, — jelenlegi lakhelyükön: Hajdudorogon csupán ketten vannak a nővérek, árváikkal. Debrecenben csak néhány napig időzhettek. A leányintézet üres helyiségeit ugyanis a katonaság foglalta le, így ismét tovább kellett vonulniok, míg Dorogon a néhány év előtt történt merénylet, a pokolgép bombájának áldozata: a g. kath. püspök vikáriusának üresen álló házába telepítették őket.

Nov. 20.-áról keltezve a következő levelet kapta tiszti. vizitátornőnk a visszamaradt árva nővérekéktől:

Hajdudorog, 1916. nov 20.

Sajnos, kedves nővérünk még nem jött vissza. Kínos várakozás után végre tegnap — 19.-én — hozta a posta a két mellékelt lapot. Holnap lesz már két hete, hogy ketteskén éldegélünk folytonos aggodalom közt dorogi otthonunkban. Számításunk szerint legfeljebb e hó végén jöhet csak vissza kedves nővérünk. Kétszerezen érezzük most az egyedülletben a hontalanság keserűt. Különösen esténkint fog el a szomorúság és aggodalom, mikor a gyermekek már lepihentek, s így összeülhetünk egy kissé beszélgetni.

Imáinkat a legtöbbször sötétben végezzük el, világítószér hiányában. Másfél hétig az egész községben nem lehetett petróleumot kapni; néhány nap előtt kapunk a főbíró úr révén egy keveset, avval most nagyon takarékosan bánunk. A gyermekeknél nem égetünk semmit. 4 óra után, — mielőtt a sötétség beáll, — megvacsorálnak, utána összeülünk velök az ablak közelébe, beszélgetve, énekelve. Beszédjük tárgya legtöbbször az otthon. A gyermekek vacsorája után mi is elköltjük a mienket. Nagyon sok időt kell így elvesztegetnünk világosság hiányában. A konyhán kénytelenek vagyunk naponkint egy lámpát vagy gertyát gyújtani; oda megy a három gimnazista fiú is tanulni. Szegények hetenkint kétszer, midőn délután is van előadásuk, fél hat után érnek csak haza Hajdunánásról, másfél órai gyaloglás után; a többi napon is fél három, három óra van, mire hazavetődnek. A rossz közlekedés miatt vonattal nem mehetnek.

Ma ismét nagy csapás ért. A kedves nővérünk által vett malacok egyike megbetegedett; a főbíró úr taná-

csára le kellett ölnünk. 130 koronáért vettük. Fájdalmasan érinti majd őt ez eset.

Botár úrtól, árvaházunk gondnokától is hozott a posta egy nyílt lapot. Így szól a kártya: „Két hete már, hogy itthon vagyunk ebben a szomorú, kifosztott, csiki világban. A rombolás mindenütt leírhatatlan. Az árvaházat sem kímélte meg a vad horda. Többször jártam ki az árvaházhoz. A veteményt nagyrészt letarolták, ami megmaradt, azt lopták, és lopják, illetve felették és eszik a folyton vonuló különféle csapatok, melyek ott naponkint tanyát vernek. A pityókából (burgonya) két tábla megmaradt; egyiket román foglyokkal kiásattam s a pincébe hordattam. Gyönyörű példányok, vannak félkilósak.“ —

Szegény kedves nővérünk! Mi várhatott rá a kifosztott otthonban! Epedve várjuk újabb sorait. Igérte, hogy otthonról is ír. Mihelyt kapunk tőle egy kis értesítést, azonnal továbbítjuk majd Nagyontisztelendő Vizitátornőnknek. — Tegnapelőtt elindult a legelső menekülővonat a szomszédos Hajdunánásról. 300 családot vett föl. Jobbrészt csikiak. Mikor üt számunkra is a szabadulás órája?! Még semmi kilátás. . .

Mellékelik az útról küldött kártyákat is. Roppant lassan utaznak, 11.-én még csak Székelykocsárdon vannak. 18.-áról keltezve, végre megkapták az értesítést Csíksomlyóról, s mindjárt megküldötték a tisztelendő főnököknek is. Szomorú, nagyon szomorú a tartalma:

Csíksomlyó, 1916. november 18.

SZERETETT JÓ NŐVÉREIM!

Urunk kegyelme legyen mindig velünk!

Borzasztó helyzet! Nem tudom, hogyan kezdjem meg az írást. Előre is kérem, vigasztalódjanak és nyugodjanak meg a jó Isten akaratában, — ami nekem is borzasztó nehéz feladat, — de a jó szándék megvan.

A pincét . . . a pincét utolsó gombig, és az utolsó szál cérnáig kirabolták! . . . Micsoda csapás ez e drága világban! De a jó Isten nem fog elhagyni. Egyik kezével sújt, a másikkal fölemel.

Mindenféleképen vigasztalom magamat, de ha a pince . . . eszembe jut, hogy milyen dolgot adott, és mi volt ott elrejtve! . . . akkor veszítem az eszemet, kábul a fejem és folytonosan szemrehányást teszek magamnak, hogy miért nem tudtuk azt a kis bejáratot befalazni, hiszen a fát is oda lehetett volna azért tenni. A sötét pincében nem tűnt volna fel a falazás.

Aki mit befalazott, az mind megvan; de a mi pincénknél, — azt mondja Ludvig, — az ablakokat vizsgálták, s úgy látták, hogy meddig vezet a pince. Talán ugyanis hiába lett volna a falazás is.

A többit majd szóval elmondjuk, mert borzasztó mindent leírni.

Tudják jó nővérkéim, mi volt a menekülés; de inkább még kétszer menekülnék, mint ezt a mostani kálváriát járni. 7 napi keserves utazás után, — mely alatt még a kornétunkat sem tehattük le fejünkről, — szerdán reggel 6 órakor Csíkszeredába érkezve, kimerülve, fáradtan, gyalog siettünk Somlyóra. Csíkszereda hogy fest, azt leírni sem lehet. Albert is hiába védte a házát, porrá égett. Szegény M.-é szintén. Somlyóra indultunk tehát remegő szívvel, leírhatatlanul rossz érzéssel; hiszen mindenféle előjelek tanuskodtak a legrosszabb helyzetről, de azért utolsó percig mégis csak bíztunk a *pincében*.

A csíkszeredai gimnáziumnál hosszú sor automobillal találkoztunk, álltak. A vezetők, katonák fekete bőrruhában, mind körülvettek, mert gondolták, hogy az árvaházba megyünk. Előkészítettek arra, hogy milyen állapotban van az árvaház, minden összetörve.

Persze, rossz érzést keltett, de azért mégis bíztam a *pincében*.

Sieltünk; a barátok temploma előtt a házfőnökkel találkoztunk. Igen szomorúan köszön és azt mondja: „Iszonyú állapot; még a pincét is földerítették, nálunk pedig a kriptát.“ Itt már alig bírtam szólni, csak tartottam hazafelé; még mindig reménykedtem. Bizonyára csak a pince elejét találták meg. De azért borzasztó érzés fogott el, alig láttam, szemem káprázott, fejem kábult.

Bejövünk a folyosóra, azon a kapun, mely a pincével szemben van. A pince sarkastól kitörve. Lenézek. A krumplipince is tárva, az ajtó sarkára pedig föltéve az ünnepi fehér miseruha stólája. Ez elárult mindent. — A többit már gondolhatják! Rettenetes! Lementünk azzal a reménnyel, hátha még ott hagytak valamit. Találtunk ott rengeteg üveg- és porceláncserepet, mindent agyontaposva. A szép Szeplőtelen Fogantatás képének csak a keretjét találtuk meg, de összetörve.. Sok iskolai dolog, könyvek összetaposva, tépve. A fehér sapkákból találtunk vagy 20 darabot, de összetaposva, piszkosan. A szén között sok fekete kötény, gallér. — A püspök úr képe megmaradt, de az üvegje betörve. Ha a képek a falon maradtak volna, nem történt volna semmi bajuk, legföljebb az üveget törték volna be. A kápolna szép üvegajtóját is betörték, a harmóniumot elcipeltek, két darabot találtunk a harmóniumról letörve. Az egész házban egyetlen-egy nővérágyat találtunk, de azt is sodrony nélkül.. Matrac, párna, pokróc egyetlen-egy sincs.

Két éjjel följártunk a plébániára a nénihez, ki már két hete, hogy otthon van. A főesperes úrnak elég szépen megmaradt mindene, sőt a templomban sem bántottak semmit, csak a gyertyákat. Azt mindenhonnan elszedték. Az új terítők, albák, ministránsingek és ru-

hák, amiket nem régen hozatott, fekete, piros, violaszínű, mind megvan.

Harmadik napon a Rancékkal szemben lakónak csűrében találtam véletlenül két nővérvaságyat sodronnyal együtt; 4 katonával rögtön hazavitettem. Itthon a katonáknál volt egynéhány gyermekpaplan. Azokat is elkértük, és így itthon ágyasztunk és hálunk, mert nagyon kellemetlen volt este a sötétben följárni, hozzá még bokáig belesülyedve a hóba. Hideg van, csak úgy va-

cogunk. Elég szomorú dolgokat írtam, ugyebár. Bútorunk mind össze van törve, ami itthon van; a legnagyobb részét elhordták. A vendégszoba asztalát már nem kell keresni, mert az egyik darabját a kertben találtuk meg a hó alatt. — Díván, szép mosdóasztal, ágyak, mindaból semmit sem lehet látni. A sok szalmazsákból vagy 20 darabot találtam Fodoréknál; katonák heverték rajta. Ők az urak, nem is lehet visszakérni tőlük. Még a négy fürdőkádat is elcipelték.

Borzasztó volna mindent megírni. Fenyvesünk teljesen tönkre van téve; nemcsak, hogy a galyakat szedték le, hanem a legszebb, nagy fákat is teljesen kivágták, a többit pedig mind fölnyesték. Valóságos kín itt járni. Vagy tíz helyen fűtenek, kenyeret sütnek, s mind a mi fánkból; az ember nem is szólhat semmit, ők az urak. Vissza semmiképpen sem jöhetünk, talán még a tavasszal sem, nem engedi meg a hatóság. Azt mondja Ludvig, hogy pincénket csak az utolsó napokban derítették föl. A fenyvest azért tették annyira tönkre, mert azt hitték, hogy a szép, földig érő lombok alatt valami el van ásva. Borzasztóan tűnődtek és érdeklődtek házunk iránt. Azt mondták Ludvignak, hogy milyen kár volt, hogy elmentünk, ők nem bántottak volna minket, sőt inkább nagy szükség lett volna ránk.

Az erdő aljáról nagyon sokat hajtottak vissza Somlyóra.

Önökért is végtelen sokat aggódom; hogy is vannak, szegények, ketteskén? Nincs egy perc, hogy lélekben önöknél ne időznék. Valahogy iparkodjanak télire káposztát eltenni. Akárhová fordulok, hallani sem akarnak arról, hogy visszatérjünk gyermekeinkkel. Tehát csak arra kérem, édes nővéreim, úgy godoskodjanak, hogy télire ott maradassunk; elég sajnós, borzasztó helyzet!

Most azon dolgozom, hogy valahogy a mi tüzelőfánkból lehessen odaszállítani, vagy egy káposztás hordót; de roppant nehézséggel jár ez, s alig hiszem, hogy sikerülni fog. A levelet várják, azért nagyon sietek. Csak arra kérem nég önöket: szíveskedjenek kedves elüljáróinkat értesíteni helyzetünkről, és az Immaculata-intézet tisztelendő főnöknőjét is, mert én nem írhatok innét.

Addig még itt szándékozom maradni, míg egyet-mást össze tudunk szedni és a krumplit, fát értékesíteni.

Isten velők. Ezer szívélyes üdvözlettel vagyok a legszentebb Szívekben, buzgó imáikat kérve

Önöket őszintén szerető

F i l o m é n a nővérük
a Sz. m. l. a sz. b. sz.

Közöljük a dorogi nővérek levelét is, mert kiegészíti a csíksomolyóit.

November 26.

Végre-valahára megjött a várva-várt levél! Tegnap késő este hozta egyik gyermekünknek atyja, ki mint katona, a mult héten otthon járt. Néhány nappal később indult útnak, mint szegény jó kedves nővérünk, s mégis rövidebb idő alatt tette meg a rettenetes utat. Ennyi csapásra, ennyi veszteségre távolról sem gondoltunk.

Szegény kedves nővérünknek — a fent említett katona elbeszélése szerint — sokat kell kardoskodnia, hogy az ellopott dolgokat a lakosság visszahozza. Amit az ellenség ott hagyott, azt ők cipelték el. Kidoboltatta tehát, hogy a csendőrséggel hozatja vissza az árvaház holmiját. Esténként hozzák most vissza kis zsákokban egyik-másik gyermekruhát. A legszebb fákat vágta ki az ellenség, azon hiszemenben, hogy ott is rejtettünk, ástunk el valamit. Privát házak Somlyón keveset szenvedtek. Nálunk is bizonyára akkor kezdtek rombolni, mikor az elrejtett dolgokra bukkantak. Négy varrógép közül egy maradt meg, a többi összevagdalták. Siralmas képet nyújt intézetünk — mondotta a levelet hozó katona. — A nehéz teher-autók fölszántották az egész udvart, nem is lehet felismerni, meddig tartott az udvar, meddig a kert. — Legyen meg a jó Isten szent akarata!

Nagyontisztelendő Vizitátornővérünk! Alázattal kérjük tudatni a kedves Központi Lappal, hogy mostanában nem tudjuk folytatni menekülésünk leírását. Kedden már három hete lesz, hogy egyedül vagyunk; minden percünk le van foglalva. Ki tudja, meddig kell még szegény kedves nővérünknek Csíkban az elkobzott jószágokat keresni. A katonabácsi szavai szerint még székérrel is hordtak el a szomszéd községbe egyet-mást az árvaházból . . .

* * *

E levelekből eleget tudnak már kedves nővéreink e sokat szenvedett házuk siralmas állapotáról. Még csak arra tesszük figyelmessé, — hogy — ha megjön a menekülés folytatása és befejezése, — azt külön íven nyomtatjuk ki oly módon, hogy a decemberi számhoz kapcsolható, s a III. évfolyammal egybeköthető legyen.

Kérjük azért kedves jó nővéreinket, hogy az 1916. évfolyamot addig be ne kötéssék, míg e közlemény befejezése meg nem érkezik. Egyben buzgó imáikba ajánljuk őket.

Szünórák.

Akiket betegségük vezet Istenhez.

Egy izraelita vallású ügynök utazása alkalmával nagyon megbetegedett s egyik kórházunkban kért felvételt. A szegény öreg jól érezte magát nővéreinknél, ámbár hosszú ideig tartott a betegsége. Reggel, délben, este együtt imádkozott a többi beteggel, délutánunkint velük mondta a rózsafüzért, vallásos könyveket olvasott. Egyszer csak az ápoló kedves nővérnek megmondta szíve vágyát, hogy katolikus lesz, ha a jó Isten meggyógyítja. A nővér nem biztatta, hanem mindnyájan imádkoztunk érte. A jó öreg Isten hívó szavát követve, meg is keresztelkedett s nagyon boldog volt. Sírva ment hazájába vissza két fiához, azon vággyal s ígérettel szívében, hogy — ha a jó Isten ki akarja őt szólítani az élők sorából, — visszajön ide, hogy itt lehelje ki lelkét, ahol Isten kegyelméből életet nyert halhatatlan lelke. A jó öreg levélben értesített minket, hogy két fia nem akar megtérni, bár őt nem zavarják szent hitében. Kért, hogy imádkozzunk értük. — Évek múltán ismét felvételt kért kórházunkban. Nagyon örültünk, szívesen fogadtuk őt, s kívánsága szerint abba az ágyba helyeztük, melyben megkeresztelkedett. Néhány nap múlva épületes halállal mult ki. Körülbelül 10—12 év után idősebb fia jött hozzánk, mert — mint mondá: ő is ott akar megkeresztelkedni, ahol édesatyja. Boldogan vette fel a keresztiség szentségét s utána rövid idő múlva meghalt.

Egy luteránus-vallású asszony, aki súlyos beteg volt, mondta: „Ó, kedves nővér, mily jó és könnyű a luteránus vallás szerint élni! De boldogabb ember nem lehet a világon, mint az, aki mint katolikus halhat meg. Azért nagyon szépen kérem, hívják el a katolikus lelkészt, hogy megtérhessek s az örök boldogságot elnyerhessem.“ Áttért, s még aznap meghalt, utolsó percéig hálát adva a jó Istennek ezért a nagy kegyelemért.

LEVÉLSZEKRÉNY.

Olga n. A Szív újságot jártni a nővérek részére nemcsak szabad, hanem nagyon kívántos is, hiszen lapunk oktoberi számában is ajánlottuk már. Közös felolvasásra — pl. az ebédlőben — szintén alkalmas. **X.** Nagyon szívesen mellékeljük a kért *Á t m e n e t e k e t*, hiszen — ahol több a játszó nővér, — másodikat is küldünk, amíg telik. — **Leopoldina n.** A *S c h w u r m e s s e* nem lehet más, mint azon mise, melyet a katonák előírásuk szerint eskütétel előtt hivatalosan hallgatnak. — **Ágnes n.** Ha az asztalnál, bármi módon olyan zajt üt valaki, hogy a szabályszerű csendet megtöri, padlócsokolással kell jóvátennie ügyetlenségét. — **Tanítónővér.** A dacos gyermekkel való bánásmódnál fő, hogy azt éreztessük vele, hogy akaratunk még erősebb, mint az övé. Azért engedni semmiképen sem szabad, inkább elkerülni az összeütközést, vagy szemet húnyni, ahol lehet és ő nem veszi észre. Különben alkalomadtán majd bővebben kifejtjük ezt. **Négergyermek.** Az új évfolyam szeptemberrel kezdődött s júniussal végződik majd. A múlt, csonka évfolyam kiegészítéseül a Missósnap-tárt csatolták hozzá. **Mosdós.** A kérdéses szent Szív-érem oxidált nikkeltől lesz, a tiszt. szolgálónővérek kaptak olyat a névnap alkalmából. **Többeknek.** Tessék csak bátran előadni bármilyen kérdésüket vagy kívánságukat, akár saját nevük, akár álnév alatt. A Közp. Lap szíves készséggel szolgál, amiben tud.